

СТАНОВИЩЕ

За дисертация, разработена от Георги Стоянов – редовен докторант във Факултета по педагогика, на тема: „Медиацията в училище като подход за оптимизиране на общуването между учениците в педагогическа среда“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Педагогическо общуване)

Биографични данни за докторанта

Георги Стоянов е роден през 1973 г. Неговият професионален път показва постепенно разширяване на интересите и придобиване на квалификация в различни области, обединени от една обща черта – стремежът към работа с хора по посока на тяхното личностно усъвършенстване. Интересът на Г. Стоянов към научното педагогическо изследване идва след натрупване на практически опит с тренинг групи и след обучение в едногодишна следдипломна специализация в СУ „Св. Кл. Охридски“ по темата „Обучение на треньори за социалнопедагогически тренинг и управление на човешките ресурси“. Въпреки че базисното му образование не е в сферата на педагогиката, докторантът успява да постигне впечатляващи резултати в овладяването на педагогическото знание чрез продължаваща квалификация, специализации и неформално учене, които изграждат профила му на много целенасочен и търсещ изследовател със собствена чувствителност към темите на образованието и социалните умения. Г. Стоянов е сертифициран и практикуващ медиатор, освен това управлява собствена организация за провеждане на обучения за квалификационно развитие и работи с много учители и ученици. Подготовката и практическият му опит на медиатор, както и личната му убеденост в смисъла от прилагането на медиацията в различни социални ситуации, имат ключово значение за избора на проблематика за дисертационно изследване.

През 2014 г. Г. Стоянов е зачислен като редовен докторант в Катедра „Социална работа“ на Факултета по педагогика – докторантура, която завършва предсрочно. В процеса на обучението си като докторант той надгражда образованието си по педагогика чрез двукратно тримесечно обучение във Висшето училище за приложни науки „Остфалия“ (Ostfalia Hochschule für angewandte Wissenschaften) в Германия, което задълбочава неговия опит и като изследовател.

Анализ на дисертационното изследване

Представеното дисертационно изследване е резултат от целенасочените усилия на докторанта през последните три години да реализира интересен и иновативен замисъл, свързан с откриване на пресечните точки между медиацията като подход за разрешаване на конфликти и възможностите за оптимизиране на общуването между учениците в класа. Във фокуса на научните търсения на Георги Стоянов е

педагогическото общуване, разгледано през призмата на взаимоотношенията между учениците и развитието на уменията им сами да посредничат при възникнали конфликтни ситуации.

На теоретично равнище дисертацията има два съдържателни центъра:

- изясняването на същността, процесуалните и функционалните аспекти на медиацията и нейното приложение в училище;
- общуването между учениците в педагогическа среда.

Пресечната точка между тези два смислови центъра се открива в изясняването на техниките за медиация, като своеобразни инструменти, чрез които се постига усъвършенстване на комуникативните умения на учениците и това повлиява по позитивен начин педагогическото общуване в класната стая.

Актуалността на темата не подлежи на съмнение. Необходимостта учениците да овладяват умения за мирно разрешаване на конфликти и за ефективно общуване в училище е регламентирана както в Закона за предучилищното и училищното образование, така и на практическо равнище – чрез многобройни констатации от специалистите за зачестили случаи на агресия, насилие и прояви на нетолерантност в общуването между учениците. Със своята разработка докторантът прави опит да запълни една празнина в педагогическото познание и практика, свързана с обосноваването на действени инструменти и подходи за въвличане на учениците като активни участници в процеса на разрешаване на конфликти и регулиране на своите взаимоотношения по конструктивен начин.

Дисертационният труд е добре балансиран и подходящо структуриран. Съдържанието на авторските идеи е представено в увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения. Текстът е сполучливо онагледен с множество фигури и таблици. В първа и втора глава са съсредоточени теоретичните измерения на проблематиката. Последователно се изяснява същността на медиацията и в частност на медиацията в училище. Посочват се примери от приложение на програми за медиация в училище в други страни. Дефинират се основните понятия – медиация и общуване, респективно педагогическо общуване. Трета глава е посветена на дизайна на емпиричното изследване и на резултатите от неговото протичане.

Специално бих искала да отбележа заслугата на докторанта в прецизното разработване на изследователския инструментариум. За нуждите на дисертационното изследване той създава собствен, оригинален диагностичен инструмент – тест за проучване на стиловете на поведение на ученици в конфликтни ситуации. Тестът е апробиран в извадка от 1200 ученици от целевата група (3 – 6. клас), като са изведени норми и статистически е потвърдена висока надеждност и валидност на инструмента. Интерес представлява и това, че освен в България, тестът е приложен и в различен образователен контекст – сред извадка от над 100 ученици в две училища в Германия. Това позволява да се направи съпоставка и да се изведат межкултурни измерения на инструмента.

На емпирично равнище, чрез провеждането на педагогически експеримент, се търсят параметрите на промяна в поведението на учениците от целевата група след включването им в специално създадена за целта програма за овладяване на медиаторски техники. Анализиранияте данни потвърждават първоначално формулираната хипотеза, че развитието на умения за медиация се отразява благоприятно върху поведенческите модели и начина на общуване между учениците.

Основни приноси

Приемам за основателни и коректни формулираните от докторанта приноси. Наред с това бих обобщила следните достойнства и постижения на дисертационния труд:

1. Постигнат е широк обхват на проблематиката. Приложен е интердисциплинарен подход към педагогическото общуване, като то е разгледано по иновативен начин – чрез проявленията му в поведението на учениците в ситуации на разрешаване на конфликти. Комуникативните аспекти на процеса на медиация сполучливо са изведени на преден план и са обвързани с потребността на учениците от развитие на умения за общуване и посредничество в ситуации на спорове в педагогическа среда. По този начин концептуалното обосноваване на медиацията в училище не е самоцелно, а е дефинирано в педагогически контекст.
2. За първи път в България медиацията в училище се обосновава като подход за промяна на моделите на поведение и общуване на учениците в училище. За разлика от утвърдените в САЩ и в някои европейски страни модели за приложение на медиацията в училище, според които се създават Центрове по медиация и избрани ученици се обучават да изпълняват медиаторски функции, идеята на Г. Стоянов е по-различна. Всички ученици, с които той работи чрез своята тренингова програма, се обучават като медиатори. Те развиват умения, които стават част от поведенческия им репертоар в широк диапазон на социални ситуации – не само конфликтни, а и такива, които предполагат убеждаване, екипна работа, себеизразяване. По този начин обучението по медиация освен че запознава учениците със същността на разрешаването на конфликти чрез медиация, рефлектира позитивно върху уменията за общуване и взаимодействие в класната стая.
3. Направено е мащабно емпирично изследване с ученици от 3 до 6-ти клас. За нуждите на изследването е разработен адекватен на целта инструментариум. Разнообразието от използвани изследователски методи – тест, педагогически експеримент, експертна оценка – позволява да се съберат надеждни емпирични данни и да се направят убедителни изводи и заключения.

4. Разработена е авторска методика за проучване на стиловете на поведение на учениците в конфликтни ситуации, която може да намери приложение в работата и на други изследователи.

Публикации по темата на дисертацията

Докторантът има шест публикации, които обхващат най-важните резултати от теоретико-емпиричното изследване. Те са публикувани в стойностни научни издания. Сред тях са една студия в Годишника на Софийския университет, две статии в специализирани списания, два доклада в сборници от научни форуми за докторанти. Заслужава адмирации и фактът, че докторантът е публикувал статия на немски език в списание в Германия.

В качеството си на научен ръководител работих много активно с докторанта и се убедих в неговата целенасоченост и коректност като изследовател. Многократно съм имала възможност да го провокирам с идеи и да поставям на обсъждане критични пунктове в дисертацията, на които той е реагирал подобаващо. Затова в настоящето становище ще се въздържа да формулирам въпроси и препоръки. Бих искала като член на научното жури да изразя удовлетворението си от съвместната работа и от постиженията на докторант Георги Стоянов. Неговата последователност и упоритост в провеждането на научното изследване, както и цялостния текст на дисертацията потвърждават впечатлението ми, че разработката е лично дело на докторанта, с подчертани собствени приноси.

Заклучение

Дисертационният труд е разработен с високо качество и съдържа необходимите научни приноси. Авторът демонстрира изследователска зрялост, която води до осмисляне по нов начин на разбирането за медиацията като процес и като приложение в училищна среда. Поради това с убеденост давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото жури **да присъди на Георги Илиев Стоянов образователната и научна степен „доктор“** по професионално направление 1.2. Педагогика (Педагогическо общуване).

София, 30 март 2017 г.

Автор на становището:

доц. д-р Силвия Цветанска